

Tryck- och yttrandefrihetsfrågor, m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas ett antal motioner från allmänna motionstiden 2005 inom tryck- och yttrandefrihetsområdet. Motionerna avser bl.a. meddelarskyddet för anställda utanför den statliga sektorn, frågor om pornografi och frågor om presstöd. Utskottet behandlar vissa motioner i förenklad ordning. Det gäller motioner som behandlats och avstyrkts tidigare under de närmast föregående riksmötena.

Utskottet avstyrker samtliga motioner. I betänkandet finns tre reservationer (v, mp) utöver dem som avser motioner behandlade i förenklad ordning. Därutöver finns ett särskilt yttrande (kd).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 5	4
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Bakgrund	5
Grundläggande bestämmelser	5
Aktuella utredningar	6
Utskottets överväganden	8
Meddelarskyddet för anställda utanför den statliga sektorn	8
Frågor om pornografi och attitydpåverkan	12
Presstödet	18
Motionsförslag behandlade i förenklad ordning	22
Reservationer	23
1. Meddelarskyddet för anställda utanför den statliga sektorn, punkt 1 (v, mp)	23
2. Pornografifrågor, punkt 2 (v, mp)	24
3. Presstödet, punkt 4 (v, mp)	24
4. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning, punkt 5 (fp)	25
5. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning, punkt 5 (kd)	25
6. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning, punkt 5 (v)	26
7. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning, punkt 5 (c)	26
8. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning, punkt 5 (mp)	27
Särskilt yttrande	28
Sexklubsreklam (kd)	28
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	29
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005	29

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Meddelarskyddet för anställda utanför den statliga sektorn

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:K277, 2005/06:K318 yrkande 1 och 2005/06:K351 yrkandena 2 och 3.

Reservation 1 (v, mp)

2. Pornografifrågor

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:K341 yrkandena 1 och 3, 2005/06:K448 yrkandena 1 och 2, 2005/06:So699 yrkande 28 och 2005/06:Kr382 yrkande 19.

Reservation 2 (v, mp)

3. Hot mot politiker

Riksdagen avslår motion 2005/06:K459.

4. Presstödet

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:K472 yrkande 4 och 2005/06:Sf336 yrkande 41.

Reservation 3 (v, mp)

5. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Reservation 4 (fp)

Reservation 5 (kd)

Reservation 6 (v)

Reservation 7 (c)

Reservation 8 (mp)

Stockholm den 8 februari 2006

På konstitutionsutskottets vägnar

Göran Lenmarker

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Göran Lenmarker (m), Göran Magnusson (s), Pär Axel Sahlberg (s), Inger Jarl Beck (s), Ingvar Svensson (kd), Mats Einarsson (v), Anders Bengtsson (s), Helene Petersson (s), Helena Bargholtz (fp), Kerstin Lundgren (c), Billy Gustafsson (s), Nils Fredrik Aurelius (m), Karin Åström (s), Gustav Fridolin (mp), Liselott Hagberg (fp) och Yoomi Renström (s).

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 5

Motion	Motionärer	Yrkanden
5. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning		
2005/06:K335	Agneta Lundberg och Kerstin Kristiansson Karlstedt (båda s)	
2005/06:K351	Camilla Sköld Jansson m.fl. (v)	1
2005/06:K363	Sylvia Lindgren och Veronica Palm (båda s)	
2005/06:K364	Kaj Nordquist (s)	
2005/06:K378	Louise Malmström (s)	
2005/06:K385	Ingvar Svensson m.fl. (kd)	
2005/06:K388	Ingvar Svensson m.fl. (kd)	1 och 2
2005/06:K412	Tomas Högström (m)	
2005/06:K430	Tobias Krantz m.fl. (fp)	10
2005/06:K472	Gustav Fridolin m.fl. (mp)	1–3
2005/06:L291	Lars Leijonborg m.fl. (fp)	28
2005/06:L375	Lars Ohly m.fl. (v)	8
2005/06:Kr382	Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -)	15 och 41

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Ärendet består av ett antal motioner från allmänna motionstiden 2005. Huvuddelen av motionsförslagen avser frågor som utskottet behandlat och avstyrkt tidigare under mandatperioden. Utskottet behandlar nu dessa i förenklad ordning.

Frågor som rör tryck- och yttrandefrihet har under den innevarande mandatperioden behandlats främst i betänkandena 2002/03:KU7 Hets mot folkgrupp, m.m. (vilande grundlagsförslag och följdlagstiftning), 2002/03:KU8 Yttrandefrihetsgrundlagen och Internet (vilande grundlagsförslag och följdlagstiftning), 2002/03:KU17 Tryck- och yttrandefrihet, 2002/03:KU25 Massmediefrågor, 2003/04:KU24 Digitala TV-sändningar och andra massmediefrågor, 2004/05:KU11 Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor och 2004/05:KU31 Tryck- och yttrandefrihet, massmediefrågor – förenklad ordning. Under föregående mandatperiod behandlades frågan om mobil porrklubbsreklam i betänkande 2001/02:KU21 Yttrandefrihetsgrundlagen och Internet, m.m.

Bakgrund

Grundläggande bestämmelser

Yttrandefriheten är, liksom informationsfriheten, en av de grundläggande fri- och rättigheterna som medborgarna är tillförsäkrade gentemot det allmänna enligt 2 kap. regeringsformen. Varje svensk medborgare är enligt 2 kap. 1 § regeringsformen gentemot det allmänna tillförsäkrad bl.a. yttrandefrihet, dvs. frihet att i tal, skrift eller bild eller på annat sätt meddela upplysningar samt uttrycka tankar, åsikter och känslor. Bestämmelser om yttrandefriheten finns i tryckfrihetsförordningen (TF) och, såvitt gäller ljudradio, television och vissa liknande överföringar samt filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar, i yttrandefrihetsgrundlagen (YGL).

Yttrandefriheten som den uttrycks i regeringsformen kan begränsas i lag. Enligt 2 kap. 12 § regeringsformen får bl.a. yttrandefriheten begränsas genom lag i den utsträckning som 13–16 §§ medger. Sådan begränsning får dock göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbart i ett demokratiskt samhälle. Den får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som föranlett den. Begränsningen får inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Vidare får en begränsning aldrig göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning.

Enligt 2 kap. 13 § regeringsformen får yttrandefriheten och informationsfriheten begränsas med hänsyn till rikets säkerhet, folkförsörjningen, allmän ordning och säkerhet, enskilds anseende, privatlivets helgd eller förebyggandet och beivrandet av brott. Vidare får friheten att yttra sig i näringsverksamhet begränsas. I övrigt får begränsningar av yttrandefriheten och informationsfriheten ske endast om särskilt viktiga skäl föranleder det. Vid bedömandet av vilka begränsningar som får ske skall särskilt beaktas vikten av vidaste möjliga yttrandefrihet i politiska, religiösa, fackliga, vetenskapliga och kulturella angelägenheter. Som begränsning av yttrandefriheten och informationsfriheten anses inte meddelande av föreskrifter som utan avseende på yttrandes innehåll närmare reglerar visst sätt att sprida eller mottaga yttranden.

I lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden finns närmare bestämmelser om bl.a. ägare och utgivare av periodiska skrifter och om utgivare av radioprogram m.m. Vidare finns bestämmelser om tvångsmedel och om rättegången i tryck- och yttrandefrihetsmål.

I radio- och TV-lagen (1996:844) finns föreskrifter om sändningar av ljudradio- och tv-program som är riktade till allmänheten och avsedda att tas emot med tekniska hjälpmedel.

Aktuella utredningar

Nedan redovisas aktuella utredningar på området. Redovisningen ges som bakgrund även till motioner som behandlas i förenklad ordning.

Offentlighets- och sekretesskommittén, OSEK, (Ju 1999:06, dir. 1998:32, 2003:24 och 2003:163) har haft i uppdrag bl.a. att göra en allmän översyn av sekretesslagen. I kommitténs uppdrag har vidare ingått bl.a. att göra en översyn av de tystnadsplikter som bryter meddelarfriheten och att försöka hitta en ändamålsenlig och öppenhetsvänlig lösning för att genomföra Sveriges åtaganden när det gäller offentlighet och sekretess på området för internationellt informationsutbyte.

OSEK har avlämnat betänkandena Offentlighetsprincipen och den nya tekniken (SOU 2001:3), Ordning och reda bland allmänna handlingar (SOU 2002:97), Ny sekretesslag (SOU 2003:99) och Insyn och sekretess (SOU 2004:75). – En proposition avseende vissa sekretessfrågor är aviserad till våren 2006.

Tryck- och yttrandefrihetsberedningen (Ju 2003:04, dir. 2003:58) har tillkallats enligt regeringens beslut den 30 april 2003. Beredningens uppgift är att följa utvecklingen på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området samt att utreda och lämna förslag till lösningar av olika problem på detta område.

En särskilt viktig uppgift för beredningen är att lämna förslag till hur de problem som är relaterade till den tekniska och mediala utvecklingen skall lösas. I beredningens uppdrag ingår vidare att identifiera och lämna förslag

till lösningar av även andra problem inom området. Det kan t.ex. röra sig om att ge förslag till hur konflikter mellan grundlagarna och EG-rätten eller andra bestämmelser som grundar sig på internationellt samarbete kan lösas, men också att överväga frågor som rör meddelarfriheten. Beredningen skall också bl.a. överväga om möjligheterna att ge internationell rättslig hjälp och liknande internationellt rättsligt bistånd inom det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området skall utökas.

Beredningen avlämnade i november 2004 delbetänkandet Vissa tryck- och yttrandefrihetsrättsliga frågor – Internationellt rättsligt bistånd, brottskatalogen, målhandläggningsfrågor m.m. (SOU 2004:114). Beredningen fortsätter sitt arbete med bl.a. frågan om en mer teknikberoende grundlagsreglering av yttrandefriheten.

År 1999 avlämnade *Mediekoncentrationskommittén* (Ku 1997:07, dir. 1997:136) ett förslag till mediekoncentrationslag m.m. i sitt betänkande Yttrandefriheten och konkurrensen (SOU 1999:30).

Kommittén lade fram förslag till ändringar i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen samt förslag till en mediekoncentrationslag och till ändringar huvudsakligen i konkurrenslagen. Kommittén ansåg att konkurrenslagens förbud mot konkurrensbegränsande samarbete och mot missbruk av dominerande ställning borde kunna vara tillämpliga för medie-sektorn under förutsättning att vissa särbestämmelser meddelades. När det gällde koncentrationsfrågorna ansåg kommittén att övervägande skäl talade för att konkurrenslagen kompletteras av en särskild lag, en mediekoncentrationslag.

Något förslag till riksdagen har inte lagts fram med anledning av kommitténs arbete.

En parlamentarisk *kommitté för översyn av frågor inom dagspress- och presstödsområdet* (Ku 2004:08, dir. 2004:137), Presskommittén 2004, har haft i uppdrag att göra en översyn av det statliga stödet till dagspressen och lämna förslag på hur det framtida statliga engagemanget på dagspressområdet skall vara utformat. Kommittén har nyligen avlämnat sitt betänkande *Mångfald och räckvidd* (SOU 2006:8).

Utskottets överväganden

Meddelarskyddet för anställda utanför den statliga sektorn

Utskottets förslag i korthet

Utskottet hänvisar till pågående beredning inom Regeringskansliet och avstyrker motioner om meddelarskyddet för anställda i offentligt finansierad verksamhet som bedrivs i privat regi, för övriga privatanställda och för anställda i kommunala bolag.

Jämför reservation 1 (v, mp).

Motionerna

Yttrandefriheten för anställda hos andra än statliga myndigheter tas upp i några motioner.

Camilla Sköld Jansson m.fl. (v) begär i *motion 2005/06:K351* tillkännagivanden till regeringen om att stärka meddelarfriheten för anställda i offentligt finansierad verksamhet i privat regi (yrkande 2) och om att snarast låta utreda möjligheterna till förstärkning av privatanställdas meddelarfrihet (yrkande 3). En lag om skydd för meddelarfrihet i offentligfinansierad verksamhet i privat regi skall enligt motionärerna bygga på principen att denna så långt som möjligt skall vara densamma som för offentliganställda, och lagstiftningen, om så erfordras, kompletteras med regler som skyddar verkliga företagshemligheter.

Christina Nenes och Göte Wahlström (båda s) anför i *motion 2005/06:K277* att yttrandefriheten för anställda inom den privata sektorn bör förbättras och att den självklara utgångspunkten bör vara att den yttrandefrihet som medborgaren tillförsäkras gentemot det allmänna skall gälla även på privata arbetsplatser. De begär ett tillkännagivande till regeringen om detta.

Gunnar Nordmark (fp) begär i *motion 2005/06:K318 yrkande 1* ett tillkännagivande för regeringen om samma regelverk vad gäller grundlagsfästa rättigheter för anställda vid kommunala bolag att fritt meddela sig med medierna som gäller för offentligt anställda.

Bakgrund

Gällande bestämmelser

Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen innehåller regler som syftar till att skydda den som medverkar vid tillkomsten av en tryckt skrift eller ett radio- eller tv-program eller en teknisk upptagning av text, bild eller ljud genom att lämna uppgifter för offentliggörande. Skyddet åstadkoms genom bestämmelser om *meddelarfrihet och anonymitetsskydd*.

Meddelarfriheten innebär att det i viss utsträckning är möjligt att straffritt lämna normalt sekretessbelagda uppgifter för publicering i tryckt skrift, radio eller tv eller teknisk upptagning. I 1 kap. 1 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen föreskrivs nämligen att det står envar fritt att i alla de fall då något annat inte är föreskrivet i förordningen meddela uppgifter och underrättelse i vad ämne som helst för offentliggörande i tryckt skrift. En motsvarande bestämmelse finns i 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen. Offentliga funktionärer, dvs. de som är anställda hos myndigheterna och andra personer som deltar i en myndighets verksamhet på grund av uppdrag, tjänsteplikt eller annan liknande grund, kan inte utsättas för sanktioner för att de har lämnat ett meddelande för publicering annat än i de fall och i den ordning som tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen anvisar. För andra personkategorier gäller frågan närmast om det är möjligt att avtalsvägen avstå från rättigheter som tryckfrihetsförordningen ger och om skadestånd och andra påföljder kan inträda vid kontraktsbrott genom uppgiftslämnande för offentliggörande utan att detta kolliderar med reglerna i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Övervägande skäl har ansetts tala för att avtalade tystnadsplikter generellt tar över meddelarfriheten (prop. 1986/87:151 s. 117–119).

Var och en har också enligt 1 kap. 1 § fjärde stycket tryckfrihetsförordningen rätt att anskaffa uppgifter och underrättelser i vad ämne som helst för att antingen själv offentliggöra dem i tryckt skrift eller lämna meddelande som avses i tredje stycket. Också undantag från detta anskaffandeskydd skall ha stöd i tryckfrihetsförordningen. En motsvarande bestämmelse finns även i detta fall i 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen.

Regler om anonymitetsskydd och efterforskningsförbud finns i 3 kap. tryckfrihetsförordningen och i 2 kap. yttrandefrihetsgrundlagen. Rätten till anonymitet innebär att författare, meddelare och utgivare av icke periodiska skrifter inte är skyldiga att låta sina namn sättas ut i skriften, och de som tagit befattning med tillkomsten eller utgivningen av tryckt skrift och som varit verksamma vid t.ex. bokförlag och nyhetsbyråer får enligt huvudregeln inte röja vem som är författare, meddelare eller utgivare av en icke periodisk skrift. Efterforskningsförbudet innebär att myndigheter och andra allmänna organ enligt huvudregeln inte får efterforska författaren till en framställning som har införts eller varit avsedd att införas i en tryckt skrift, den som har gett ut eller avsett att ge ut tryckt skrift eller den som lämnat ett meddelande för publicering.

Utredningsförslag

En redogörelse för en rad utredningar som gjorts för att utvidga meddelarfriheten utanför myndighetsområdet och för kritik av lämnade förslag ges i utskottets betänkande 2002/03:KU17.

På senare tid har, som framgår ovan, Offentlighets- och sekretesskommittén (OSEK) haft i uppgift bl.a. att göra en översyn av de tystnadsplikter som bryter meddelarfriheten. Kommittén har bedömt att det inte kommit fram några skäl att allmänt utvidga eller inskränka meddelarfriheten. I sitt huvudbetänkande Ny sekretesslag (SOU 2003:99) föreslog kommittén därför inte några ändringar när det gäller vilka tystnadsplikter som skall bryta meddelarfriheten.

En annan del av OSEK:s uppdrag avsåg att överväga om det är lämpligt med en enhetlig syn på offentlighetsprincipens tillämplighet i kommunala respektive statliga bolag. I sitt slutbetänkande *Insyn och sekretess* (SOU 2004:75) konstaterade OSEK att, när reglerna om allmänna handlingar gjordes tillämpliga på kommunala företag, var syftet bl.a. att behålla meddelarfriheten så att en överflyttning av kommunal verksamhet från en myndighet till ett privaträttsligt objekt inte skulle leda till en försvagning av den offentliga insynen i verksamheten. Kommittén diskuterade om den nuvarande regleringen uppnådde detta syfte och konstaterade sammanfattningsvis att innebörden av meddelarfriheten i kommunala företag var oklar. Kommittén föreslog därför att meddelarfrihetens omfattning för anställda i kommunala företag skulle förtydligas.

Kommitténs förslag bereds inom Regeringskansliet.

Tidigare behandling

Frågor av det slag som tas upp i motionerna behandlades av utskottet i betänkande 2003/04:KU14 och senast i betänkande 2004/05:KU11.

Utskottet ansåg i fråga om meddelarfrihet för privatanställda att det pågående beredningsarbetet inom Justitiedepartementet borde avvaktas innan något ställningstagande gjordes (bet. 2003/04:KU14). I fråga om meddelarfriheten för anställda i kommunala bolag hänvisade utskottet till den pågående beredningen av OSEK:s betänkande *Insyn och sekretess*. Resultatet av beredningen borde enligt utskottet avvaktas (bet. 2004/05:KU11). I frågan om utbildning om meddelarfriheten och efterforskningsförbudet vidhöll utskottet tidigare inställning, nämligen att öppenhetsfrågorna borde ägnas stor uppmärksamhet och att det kunde finnas behov av att överväga ytterligare åtgärder utöver de som vidtagits och redovisats i betänkandet. Utskottet utgick från att regeringen delade utskottets bedömning i denna fråga varför det inte var nödvändigt med ett sådant tillkännagivande som begärdes i den föreliggande motionen (bet. 2003/04:KU11).

Aktuella statsrådsuttalanden

Frågor om yttrandefriheten för anställda utanför den statliga sektorn har tagits upp i riksdagen under hösten.

Vid *statsministerns frågestund* den 10 november 2005¹ uttalade statsministern som svar på en fråga om fackliga rättigheter då offentlig verksamhet bedrivs i entreprenadform att han tyckte det var dags att se över hela lagstiftningen för att se om vi skall utvidga meddelarfriheten till att också omfatta sådant som bedrivs i entreprenadregi.

Vid *en interpellationsdebatt* den 13 december 2005 besvarade justitieminister Thomas Bodström två interpellationer² om yttrandefriheten för anställda utanför den statliga sektorn. Justitieministern förklarade att det inom Justitiedepartementet pågick ett kontinuerligt arbete med att stärka meddelarskyddet, men att arbetet på grund av frågornas komplexitet och tidigare utredningars svårigheter med att hitta en helhetslösning sker etappvis. För närvarande arbetade departementet med att, som ett första steg, införa förbud för kommunala bolag att efterforska anställda som lämnar meddelanden för publicering och att vidta arbetsrättsliga sanktioner mot anställda som utnyttjat sin meddelarfrihet. Det utredningsförslag som finns om att införa handlingsoffentlighet och meddelarskydd i statliga bolag hade, framhöll ministern, mötts med kritiska synpunkter från många remissinstanser och problemställningarna behövde beredas ytterligare.

Vidare hänvisade justitieministern till JK:s konstaterande i ett beslut den 24 oktober 2005³ att det, till följd av att de arbetsrättsliga förhållandena för kommunalt anställda numera regleras genom kollektivavtal och inte genom offentligrättsliga regler, kan saknas möjlighet till straffrättsliga sanktioner mot kommunala företrädare som bryter mot det s.k. repressalieförbudet. De uppdagade bristerna borde enligt ministern – även om sådana överträdelser inte var vanliga – av principiella skäl tas på största allvar och han avsåg därför att se till att regleringen ses över.

Justitieministern förklarade att arbetet med att förstärka meddelarskyddet fortsatte och att det kunde finnas skäl att på nytt se om det gick att hitta en lösning som förstärker meddelarskyddet i offentligt finansierad verksamhet eller om ett förstärkt meddelarskydd skall omfatta alla anställda. Några problem i fråga om meddelarfriheten i privat verksamhet som justitieministern framhöll i interpellationsdebatten var följande.

- Skyddet för meddelarfriheten är en del av offentlighetsprincipen med de regler för handlingar offentlighet och sekretess som gäller för statlig och kommunal verksamhet, och det är inte givet att det är lämpligt att föra över en del av ett offentligrättsligt regelsystem till privat verksamhet.

¹ Snabbprot. 2005/06:27, anf. 53.

² Snabbprot. 2005/06:50, 20 §. Interpellation 2005/06:116 av Camilla Sköld Jansson (v) och interpellation 2005/06:148 av Gunnar Nordmark (fp).

³ Dnr 3841-04-35. Beslutet finns tillgängligt på JK:s hemsida www.jk.se.

- En förstärkt meddelarfrihet har angivits kunna skada samarbetet och lojalitetskänslan inom företag och leda till en ökad slutenhet. En av de principiella invändningarna mot att införa meddelarrätt mellan enskilda är alltså att det kan leda till ett ökat hemlighetsmakeri och därför motverka sitt syfte.
- En sådan reglering skulle strida mot den grundläggande principen att avtal, t.ex. om tystnadsplikt, skall hållas, som är en grundbult inom privata företag.
- Risker för att företagens konkurrensförmåga försvagas som en följd av bristande tilltro till deras möjligheter att upprätthålla avtal om sekretess, inte minst i förhållande till utländska samarbetspartner och konsekvensen av att Sverige ensamt tar ytterligare steg bort från vad som gäller i andra europeiska länder.
- Liksom när det gäller det offentliga måste en meddelarrätt innehålla ett flertal undantag för vissa typer av företagshemligheter, för uppgifter om enskildas personliga förhållanden och privata ekonomiska förhållanden. Vilka företag som kan behöva vilka undantag är en svår uppgift att fastställa. Ett sådant system blir komplicerat och svårt att överblicka.

Aviserad proposition

Enligt den förteckning över propositioner avsedda att avlämnas under återstoden av riksmötet som Regeringskansliet (Statsrådsberedningen) överlämnat planerar regeringen att avlämna en proposition om förstärkt meddelarskydd för anställda i kommunala företag i mars 2006.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning och avstyrker med hänvisning till pågående beredningsarbete inom Regeringskansliet såväl motionerna 2005/06:K277 (s) och 2005/06:K351 yrkandena 2 och 3 (v) om vidgad meddelarrätt för anställda i offentligt finansierad verksamhet och annan verksamhet i privat regi som motion 2005/06:K318 yrkande 1 (fp) om vidgad meddelarrätt för anställda i kommunala bolag.

Frågor om pornografi och attitydpåverkan

Utskottets förslag i korthet

Utskottet hänvisar till tidigare bedömning och avstyrker motioner om åtgärder i olika avseenden mot pornografi.

Jämför reservation 2 (v, mp).

Motionerna

Ett antal motioner rör yttranden som uppfattas som attitydpåverkande, de flesta avser pornografi och vad som ses som sexualisering i samhället.

Camilla Sköld Jansson m.fl. (v) begär i *motion 2005/06:K341* tillkännagivanden för regeringen om att den bör låta kartlägga den pornografiska marknadens ekonomiska omsättning (yrkande 1) samt göra en översyn av lagstiftningen på pornografiområdet och utreda möjligheterna att begränsa spridningen av pornografi (yrkande 3). Motionärerna anför att myndigheter och politiker vet väldigt lite om den pornografiska marknaden och branschen. De anser att det är en viktig politisk handling att synliggöra flödet av pengar och sätta en prislapp på pornografimarknaden. Det är bra, anför motionärerna, att sexindustrin på Internet är under kartläggning, men även omsättningen för den ”traditionella” porrindustrin (försäljning av porrtidningar, porrfilmer etc.) i detaljhandeln är viktig för vidare åtgärder. Motionärerna pekar på olika metoder för att sprida kunskap om pornografi och dess verkningar, som en nationell informationskampanj, tydliga etiska regler inom mediebranschen och en översyn av lagstiftningen på området.

I *motion 2005/06:So699 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -) yrkande 28* begärs ett tillkännagivande för regeringen om pornografi. Motionärerna anser att sexistisk reklam skall vara förbjuden och vill ta krafttag mot kvinno- och mansförnedrande pornografi. Pornografi förmedlar enligt motionärerna en snedvriden syn på kvinnors och mäns sexualitet, och denna påverkan är skadlig, särskilt för unga människor.

I *motion 2005/06:Kr382 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -) yrkande 19* begärs ett tillkännagivande för regeringen om att den bör återkomma med förslag om hur man kan arbeta för att motverka den brist på jämställdhet som medierna i dag genomsyras av.

I *motion 2005/06:K448 av Mona Jönsson m.fl. (mp)* begärs tillkännagivanden om behovet av en översyn av hur mänskliga rättigheter tillämpas i lagar och praxis vad gäller exploatering av kvinnor (yrkande 1) och om inledning av ett brett och gränsöverskridande arbete mot exploatering av kvinnor inkluderande en landsomfattande kampanj (yrkande 2).

Utskottet noterar att vissa av de motioner som behandlas i förenklad ordning innehåller yrkanden och synpunkter liknande de här refererade.

Mediernas roll i ett annat avseende, nämligen attityden mot politiker, tas upp i *motion 2005/06:K459 av Chatrine Pålsson och Sven Brus (båda kd)*. Motionärerna anför att massmedierna utgör en omistlig kraft i varje stabilt demokratiskt samhälle och att deras kontrollerande verksamhet av det politiska livet skall värnas av samhället. Ett grundläggande krav på medial rapportering av politiska beslut och händelser är, anför motionärerna vidare, att den är saklig och inte eldar på eller skapar missnöje eller till och med hat. Motionärerna anser att problemet med hot mot politiker inte har diskuterats i tillräckligt stor utsträckning och anser att riksdagen bör begära att regeringen tillsätter en kommission med uppgift att föreslå åtgär-

der för att komma till rätta med det stora problemet med hot mot politiker. I kommissionen bör finnas representanter från bl.a. det politiska livet, massmedierna och polisen.

Bakgrund

Tidigare bedömning av konstitutionsutskottet

Utskottet behandlade en motion som gällde kartläggning av den pornografiska marknaden i betänkande 2004/05:KU11. Utskottet redogjorde för Medierådets (tidigare Våldsskildringsrådet) uppdrag, som även avser att uppmärksamma pornografi, samt hänvisade till bl.a. en av regeringen tillsatt arbetsgrupp för att diskutera, analysera och komma med konkreta förslag på hur regeringens arbete med sexualiseringen av det offentliga rummet borde utformas och till ett forskningsprojekt inom ramen för Nordiska institutet för kvinno- och könsforskning. Enligt utskottets uppfattning var det av stor vikt att motverka en pornografisk marknad som innebär att människor utnyttjas och kan utsättas för bestående skada och kränkningar. Utskottet ville dock peka på de åtgärder som vidtogs inom ramen för Medierådet och andra projekt. En sådan kartläggning som begärdes i den aktuella motionen skulle innebära avsevärda svårigheter och gränsdragningsproblem, och utskottet var inte berett att tillstyrka motionen.

Motioner om pornografin som hinder för jämställdhet m.m. behandlades senast – i förenklad ordning – i betänkande 2004/05:KU31. Dessförinnan behandlades liknande motioner i betänkande 2003/04:KU14. Utskottet hänvisade till tidigare bedömning, nämligen att det är viktigt att samhället på olika sätt söker motverka pornografi men inte i första hand genom lagstiftning. Det var enligt utskottet inte enbart tv, radio och tidningar utan även politiska partier, föreningar, offentliga personer och privatpersoner som hade en viktig roll när det gällde att motverka pornografi i alla dess former. Utskottet vidhöll denna uppfattning och var inte berett att tillstyrka de föreliggande motionerna.

Tidigare bedömning i reklamfrågor av lagutskottet

Som återgivits ovan får friheten att yttra sig i näringsverksamhet begränsas (2 kap. 13 § regeringsformen). Vidare anses det inte som en begränsning av yttrandefriheten och informationsfriheten att meddela föreskrifter som närmare reglerar visst sätt att sprida eller ta emot yttranden utan avseende på yttrandets innehåll. Bestämmelser om reklam och annan marknadsföring finns i marknadsföringslagen (1995:450).

Frågor om reklam och marknadsföring bereds inom riksdagen i huvudsak av lagutskottet.

Lagutskottet behandlade senast i sitt betänkande 2004/05:LU8 frågor om könsdiskriminerande reklam. Utskottet framhöll där bakgrundsvi följande.

Könsdiskriminerande reklam brukar delas in i två huvudgrupper, nämligen kränkande reklam och schabloniserande reklam. Med kränkande reklam avses i dessa sammanhang framställningar, vilkas innehåll i egentlig mening diskriminerar det ena könet, dvs. reklam som förmedlar ett budskap som på ett eller annat sätt nedvärderar könet i fråga. Typiska exempel på sådan reklam är bilder där kvinnor utnyttjas som blickfång eller bilder som utnyttjar sexuella anspelningar och ger löften som inte har med produkten att göra. Med schabloniserande reklam avses framställningar som återspeglar ett föråldrat könstänkande och därigenom motverkar strävanden mot jämlikhet mellan könen. Exempel på sådan reklam är reklam som ger en falsk bild av kvinnans och mannens insatser i arbetslivet eller i hemmet eller som ger en schabloniserad bild av kvinnors och mäns personlighetsdrag. Könsdiskriminerande reklam kan vara diskriminerande för såväl kvinnor som män.

Marknadsföringslagen är inte tillämplig på könsdiskriminerande reklam endast av den anledningen att reklamen är diskriminerande. Inte heller diskrimineringslagstiftningen är tillämplig.

Lagutskottet redogjorde vidare för de uppgifter som Näringslivets etiska råd mot könsdiskriminerande reklam (ERK) har samt för tidigare ställningstaganden av riksdagen och för pågående och aviserat arbete.

Lagutskottet hänvisade bl.a. till att spörsmål rörande könsdiskriminerande reklam behandlats ingående av utskottet under våren 1995 i samband med att riksdagen antog nu gällande marknadsföringslag (prop. 1994/95:123, bet. 1994/95:LU16). Konstitutionsutskottet hade i yttrande till lagutskottet över propositionen (1994/95:KU4y), i likhet med regeringen, ansett att lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam, som begärts i då aktuella motioner, inte kunde införas utan grundlagsändring. Lagutskottet hade delat motionärernas uppfattning att reklam med inslag av diskriminering i olika former var oacceptabel. Eftersom en laglig möjlighet att ingripa mot könsdiskriminerande reklam krävde en grundlagsändring som innebar inskränkningar i tryckfrihetens och yttrandefrihetens grundvalar borde dock, anförde utskottet, lagstiftning komma i fråga endast om detta framstod som det enda alternativet att komma till rätta med problemet. Förutom att lagstiftningsbehovet sålunda måste vara klarlagt borde vidare krävas att den diskriminerande reklamen förekom i sådan omfattning och var av sådan art att inskränkningar i tryckfriheten och yttrandefriheten oundgängligen var påkallade. Lagutskottet, som konstaterade att regeringen enligt vad som anförts i propositionen avsåg att följa utvecklingen på området, avstyrkte mot det anförda bifall till de aktuella motionerna, och riksdagen följde utskottet. – Lagutskottet hade därefter, i huvudsak med hänvisning till riksdagens tidigare ställningstaganden och till näringslivets egenåtgärder på området, vid ett flertal tillfällen avstyrkt motionsyrkanden med krav på införande av lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam.

I fråga om pågående och aviserat arbete hänvisade lagutskottet till regeringens skrivelse 2002/03:140 Jämt och ständigt – Regeringens jämställdhetspolitik med handlingsplan för mandatperioden, där regeringen angav sexualiseringen av det offentliga rummet som ett av de fem s.k. fokusområden som skulle lyftas fram i regeringens jämställdhetspolitik under man-

datperioden. Regeringen hade för att öka kunskapen på detta område tillsatt en expertgrupp för frågor som rörde sexualiseringen av det offentliga rummet. Vidare hänvisades till regeringens initiativ till projektet FLICKA, som hade till syfte att dels få till stånd en dialog med medier, reklambransch, annonsörer m.fl. om deras roll och ansvar när det gäller påverkan på barn och unga, dels få i gång en diskussion och ett engagemang bland unga flickor och pojkar om marknadskrafterna och hur de styr unga flickors och pojkars bild av sig själva och varandra.

Lagutskottet delade i sitt ställningstagande helt motionärernas uppfattning att diskriminerande reklam i alla former, däribland givetvis även könsdiskriminerande reklam, var helt oacceptabel. De uttalanden som utskottet gjorde vid marknadsföringslagens tillkomst våren 1995 ägde dock enligt utskottets mening alljämt giltighet. För att lagstiftning mot könsdiskriminerande reklam skulle komma i fråga krävdes således dels att detta framstod som enda alternativet att komma till rätta med problemet, dels att den diskriminerande reklamen förekom i sådan omfattning och var av sådan art att inskränkningar i tryckfriheten och yttrandefriheten oundgängligen var påkallade. Utskottet kunde för sin del inte se att situationen var sådan ”i dag” och var således inte berett att ställa sig bakom kraven på lagstiftning. Utskottet utgick dock från att regeringen noga följde utvecklingen på området och vidtog erforderliga åtgärder. Skulle det därvid visa sig att utvecklingen gick i en sådan riktning att det enligt regeringens bedömning fanns skäl att överväga lagstiftningsåtgärder hade utskottet givetvis ingenting emot att frågan utreddes.

Lagutskottet har även under innevarande riksmöte att behandla motioner som rör könsdiskriminerande reklam.

Kriminalisering och straffskärpning (justitiekammarens beredningsområde)

Frågor om åtgärder mot brott bereds inom riksdagen i huvudsak av justitiekammaren. 4 kap. brottsbalken innehåller bestämmelser om brott mot frihet och frid. Bland annat straffbeläggs människohandel i 1 a §. Människohandel kan utgöras av exempelvis att någon med användande av olaga tvång eller vilsedande med utnyttjande av någons utsatta belägenhet eller med något annat sådant otillbörligt medel rekryterar, transporterar, inhyser, tar emot eller vidtar någon annan sådan åtgärd med en person, och därigenom tar kontroll över personen, i syfte att personen skall utsättas för vissa närmare angivna sexualbrott, utnyttjas för sexuella förbindelser eller på annat sätt utsättas för sexuella ändamål. I 6 kap. finns bestämmelser om sexualbrott.

Justitiekammaren har ett antal motioner om straffskärpning och andra åtgärder på området för behandling under innevarande riksmöte.

Budgetpropositionen m.m.

I årets budgetproposition (prop. 2005/06:1, utg.omr. 17, politikområde 27 5.7) anför regeringen följande om mediepåverkan, sexualisering och jämställdhet.

Medierna har en mycket stor genomslagskraft. Innehållet och framställningen i medierna påverkar människors värderingar, attityder och beteenden. Särskilt tydligt är detta när det gäller barn och ungdomar. Många föräldrar, lärare och andra vuxna har funderingar kring barns och ungas Internetanvändning och de faror som kan finnas på nätet. Det finns också en oro i samhället för hur sexualiseringen i medierna påverkar barn och unga samt för vilka värderingar medierna sprider. De senaste åren har det förts en stundtals intensiv diskussion om hur kvinnor och män framställs i medierna, t.ex. hur kvinnor och män kommer till tals i nyhetsändringar och debattprogram.

På flera håll i Regeringskansliet pågår arbete kring dessa frågor. Ett av fokusområdena för regeringens jämställdhetspolitik under mandatperioden är sexualiseringen av det offentliga rummet. Regeringen har bl.a. fördelat sammanlagt 2,5 miljoner kronor till föreningar och organisationer som bedriver ett arbete inom detta område. Socialministern initierade projektet FLICKA som drevs mellan november 2004 och juni 2005. Regeringen har avsatt totalt 7,2 miljoner kronor för projektet, som hade till syfte att, i dialog med flickor och pojkar, dels uppmärksamma hur kommersialisering och sexualisering påverkar unga flickors och pojkars bild av sig själva och varandra, dels få till stånd en dialog med medier, reklambransch, annonsörer m.fl. om deras roll och ansvar i frågan. Inom ramen för mediepolitiken är Medierådet en viktig aktör. Rådet, som arbetar med att på olika sätt minska riskerna för skadlig mediepåverkan på barn och unga, skall ägna våldsskildringar och pornografi särskild uppmärksamhet samt ha ett tydligt genusperspektiv på sitt arbete. Rådet har under 2005 genusperspektivet som ett prioriterat område och kommer att publicera flera rapporter om hur sex och pornografi i medier används och upplevs av flickor respektive pojkar.

När det gäller hur kvinnor och män framställs i medierna är det viktigt att analysera och diskutera mediernas innehåll ur ett jämställdhetsperspektiv. Regeringen avser att ta ytterligare initiativ som ökar fokus på dessa frågor, bland annat genom att sammanställa forskning på området och anordna seminarier.

På regeringens uppdrag har i dagarna sammanställts en rapport med kartläggning om patriarkalt våld och förtryck. I rapporten uppmärksammas våld och förtryck i hederns namn mot kvinnor, mot homo- och bisexuella och mot transpersoner samt det våld som var tredje kvinna och flicka i världen utsätts för enligt FN. Rapporten finns tillgänglig på regeringens webbplats för mänskliga rättigheter, där det också framhålls att Sveriges utrikes- och jämställdhetsministrar i december 2004 var värdar för en stor internationell konferens om patriarkalt våld mot kvinnor med fokus på våld i hederns namn samt att Sverige vid konferensen lovade att aktivt agera mot våld mot kvinnor och kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Våld och hot mot politiker

En parlamentariskt sammansatt kommitté (Ju 2004:07, dir. 2004:102) har tillkallats med uppdrag att motverka och förebygga hot och våld mot förtroendevalda i stat, kommun och landsting. Kommitténs ena huvuduppgift skall vara att kartlägga och analysera förekomsten av hot och våld mot förtroendevalda samt lämna förslag till åtgärder som motverkar och förebygger sådant hot och våld. Kommitténs andra huvuduppgift skall vara att genom information och utbildning öka medvetenheten och beredskapen på statlig, kommunal och landstingskommunal nivå vad gäller frågor som rör hot och våld mot förtroendevalda. I denna uppgift ingår bl.a. att undersöka olika former för dialog mellan de förtroendevalda och medborgarna.

I kommitténs direktiv ges en redovisning av åtgärder som vidtagits för att motverka hot och våld mot förtroendevalda.

Kommittén skall redovisa resultatet av sitt arbete senast den 30 april 2006.

Utskottets ställningstagande

Enligt utskottets mening uppmärksammar regeringen de frågor som motionerna aktualiserar och verkar i det syfte som begärs i motionerna. Som anförts ovan har utskottet uttalat som sin uppfattning att det är av stor vikt att motverka en pornografisk marknad som innebär att människor utnyttjas och kan utsättas för bestående skada och kränkningar. Utskottet har pekat på de åtgärder som vidtogs inom ramen för Medierådet och andra projekt. Utskottet har också pekat på att pornografi kan motverkas på annat sätt än genom lagstiftning och att även politiska partier, föreningar, offentliga personer och privatpersoner har en viktig roll. Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning i frågorna om pornografi och sexualisering av det offentliga rummet samt kvinnoexploatering och avstyrker med det anförda motionerna 2005/06:K335 (s), 2005/06:K341 yrkandena 1 och 3 (v), 2005/06:K363 (s), 2005/06:K448 yrkandena 1 och 2 (mp), 2005/06:So699 yrkande 28 (mp) och 2005/06:Kr382 yrkande 19 (mp, -).

Utskottet vill i fråga om förebyggande av hot och våld mot förtroendevalda hänvisa till arbetet inom kommittén med uppdraget att förebygga sådant våld, och utskottet avstyrker motion 2005/06:K459 (kd).

Presstödet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om utvidgat stöd till press och radio.
Jämför reservation 3 (v, mp).

Motionerna

I *motion 2005/06:Sf336 av Lars Ohly m.fl. (v) yrkande 41* begärs ett tillkännagivande för regeringen om vikten av att bevara och utveckla mångfalden av kultur- och debattidningar som nu finns, inklusive invandrartidningar och radio. Motionärerna anser att regeringen i analysen av presstödsutredningens kommande förslag skall beakta detta särskilt och att detsamma gäller förutsättningarna för mångfalden inom etermedier och tidskrifter. *Gustav Fridolin m.fl. (mp)* anser i *motion 2005/06:K472* att den sittande presstödsutredningen bör få tilläggsdirektiv att utreda hur det statliga distributionsstödet för dagstidningar kan utvidgas till distribution av tidskrifter som ett värn för mångfald och yttrandefrihet (*yrkande 4*).

Bakgrund

Bestämmelser om presstöd

Bestämmelser om presstöd finns främst i presstödsförordningen (1990:524). Härutöver har Presstödsnämnden meddelat föreskrifter.

Presstöd enligt presstödsförordningen lämnas i form av driftsstöd och distributionsstöd. Förordningen avser i första hand stöd till utgivning av dagstidningar men innehåller också bestämmelser om stöd i vissa fall för utgivning av andra tidningar. 1 kap. 6 § innehåller definitioner av olika uttryck av betydelse för att bedöma rätten till presstöd. Som dagstidningar anses i förordningen allmänna nyhetstidningar eller publikationer av dagspresskaraktär med reguljär nyhetsförmedling eller allmänpolitisk opinionsbildning. En dagstidning skall normalt komma ut med minst ett nummer per vecka, och det ställs också vissa krav i fråga om innehållet. Som dagstidning anses inte enligt förordningen en tidning som normalt kommer ut med ett eller två nummer per vecka och vars redaktionella innehåll till övervägande del är inriktat på avgränsade intresseområden eller delar av samhället.

I presstödsförordningen föreskrivs att en dagstidning skall ha ett innehåll som i huvudsak är skrivet på svenska och att den i huvudsak skall distribueras inom landet. Bestämmelserna kompletteras av Presstödsnämndens föreskrifter där det sägs att 90 % av innehållet skall vara skrivet på svenska och 90 % av upplagan skall distribueras inom landet. För dagstidningar som vänder sig till språkliga minoriteter finns det emellertid en undantagsbestämmelse från dessa regler. Bestämmelsen, som återfinns i 2 kap. 11 § presstödsförordningen, föreskriver att en tidning vars text inte i huvudsak är skriven på svenska i fråga om rätt till driftsstöd skall likställas med dagstidning, om tidningen uppfyller övriga i 1 kap. 6 § angivna förutsättningar för dagstidning, vänder sig till språkliga minoriteter i Sverige, har sin huvudredaktion i Sverige och till minst 90 % av den abonnerade upplagan är spridd i Sverige.

För lågfrekventa dagstidningar (en dagstidning som normalt utkommer med ett eller två nummer per vecka) gäller enligt presstödsförordningen bl.a. att den skall ha en abonnerad upplaga på minst 2 000 exemplar och att dess totalupplaga till övervägande del skall vara abonnerad. I presstödsförordningen finns också en bestämmelse om begränsat driftsstöd för dagstidningar med redaktionellt innehåll på finska och också en särskild bestämmelse om driftsstöd för en tidning som inte i huvudsak distribueras inom Sverige om den uppfyller vissa förutsättningar.

Statens kulturråd har i uppdrag att ge stöd till kulturtidskrifter. Kulturrådet har dessutom ett anslag för stöd till de nationella minoriteternas språk och kultur som också omfattar stöd till kulturtidskrifter. En övergripande prioritering för kulturrådet är att främja mångfald och mångkultur i kulturlivet.

Presskommittén 2004

Som redovisas ovan har Presskommittén 2004 haft i uppdrag att göra en översyn av det statliga stödet till dagspressen och lämna förslag på hur det framtida statliga engagemanget på dagspressområdet skall vara utformat. I kommitténs uppdrag har ingått att, bl.a. med utgångspunkt i en rapport från Presstödsnämnden, analysera behovet av presstöd till dagstidningar som riktar sig till invandrare och nationella minoriteter.

Kommittén avlämnade sitt betänkande *Mångfald och räckvidd* (SOU 2006:8) i januari 2006.

Kommittén lämnar bl.a. förslag för att underlätta utgivning av dagstidningar som inte i huvudsak är skrivna på svenska samt förslag om en ny jämningsregel för driftsstödsberättigade dagstidningar som distribuerar sin upplaga helt eller delvis på elektronisk väg. Kommittén lyfter särskilt fram bl.a. följande förslag:

- Driftsstödet räknas upp för samtliga tidningskategorier utom storstadstidningar.
- Gränsen för storleken på den abonnerade upplaga en dagstidning måste uppnå för att berättiga till driftsstöd sänks till 1 500 exemplar.
- En gemensam trappa för driftsstöd införs för samtliga lågfrekventa dagstidningar.
- Lågfrekventa driftsstödsberättigade dagstidningar ges utökade möjligheter att marknadsföra sin egen tidning utan att förlora rätten till driftsstöd.
- Dagstidningar som inte i huvudsak är skrivna på svenska kan berättiga till driftsstöd även om tidningen saluförs utomlands.

Kommittén ger i kapitel 6 en översikt över den svenska minoritets- och integrationspolitiken och ger en redogörelse för mediasituationen för invandrare och nationella minoriteter, bl.a. redovisas tidigare utredningar och kartläggningar. En av dessa utredningar har gjorts av Presstödsnämnden på regeringens uppdrag. Resultatet av den utredningen publicerades i september 2002 i rapporten *Minoriteternas medier – Kartläggning och analys av situationen för medier som främst riktar sig till invandrare och nationella minoriteter i Sverige*.

Kommittén anför i avsnittet om invandrare och nationella minoriteter att det är en angelägen uppgift ur ett presspolitiskt perspektiv att öka dagstidningsläsningen hos invandrare men att generella åtgärder inom ramen för presstödssystemet kan antas endast till en del bidra till att räckvidden av dagstidningar ökar i samhället. Kommitténs slutsats är att det inom ramen för presstödssystemet inte kan bli fråga om att föreslå annat än generella regler för att underlätta etableringen av nya dagstidningar och att mera individuellt anpassade lösningar för att tillgodose behovet av publikationer inom olika invandrargrupper i stället bör åstadkommas inom andra statliga verksamheter, t.ex. inom ramen för Statens kulturråds eller Integrationsverkets verksamhet.

Kommitténs bedömning är att särlösningar inom ramen för presstödssystemet bör undvikas och att regelverket i möjligaste mån bör vara generellt verkande. Vad som dock starkt talar för en särlösning avseende tidningar som inte i huvudsak är skrivna på svenska och som riktar sig till språkliga minoriteter i Sverige är emellertid enligt kommittén att det redan i dag finns möjlighet för sådana tidningar att med stöd av 2 kap. 11 § presstödsförordningen jämställas med en dagstidning i presstödshänseende. Vid ett helhetsperspektiv anser kommittén att de presspolitiska målsättningarna väger mycket tungt och att det därför alljämt bör finnas särlösningar för att underlätta etableringen av dagstidningar som vänder sig till språkliga minoriteter i Sverige.

Kommittén föreslår i fråga om driftsstöd för dagstidningar på andra språk än svenska att en tidning vars text inte huvudsakligen är skriven på svenska eller vars upplaga inte till minst 90 % är spridd i Sverige i fråga om rätt till driftsstöd skall likställas med dagstidning, om tidningen dels uppfyller övriga i 1 kap. 6 § presstödsförordningen angivna förutsättningar för dagstidning, dels vänder sig till språkliga minoriteter i Sverige, dels har sin huvudredaktion i Sverige. En sådan tidning skall berättiga till driftsstöd endast för den del av tidningens abonnerade upplaga som till minst 90 % är spridd i Sverige.

Utskottets ställningstagande

De önskemål som förs fram i motionerna kan enligt utskottets uppfattning komma att beröras vid beredningen av förslagen från Presskommittén 2004. I övrigt hänvisar utskottet till det stöd som ges genom kulturrådets verksamhet. Utskottet anser att denna beredning bör avvaktas och avstyrker motionerna 2005/06:K472 yrkandena 1 och 4 (mp) och 2005/06:Sf336 yrkande 41 (v).

Motionsförslag behandlade i förenklad ordning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår med hänvisning till tidigare ställningstaganden att riksdagen avslår motionsyrkanden som behandlats tidigare, främst under innevarande mandatperiod.

Jämför reservationerna 4 (fp), 5 (kd), 6 (v), 7 (c) och 8 (mp).

De under denna punkt upptagna motionsförslagen rör frågor som utskottet har behandlat och avstyrkt tidigare, främst under innevarande mandatperiod, i bl.a. betänkandena 2004/05:KU1, 2004/05:KU11, 2004/05:KU26, 2004/05:KU31, 2003/04:KU1, 2003/04:KU11, 2003/04:KU14, 2003/04:KU24, 2002/03:KU25 och 2001/02:KU21. Utskottet hänvisar till denna bedömning och finner inte skäl att nu ta upp dessa frågor till närmare behandling.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Meddelarskyddet för anställda utanför den statliga sektorn, punkt 1 (v, mp)

av Mats Einarsson (v) och Gustav Fridolin (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i denna reservation. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:K351 yrkandena 2 och 3, bifaller delvis motion 2005/06:K277 och avslår motion 2005/06:K318 yrkande 1.

Ställningstagande

Som anförs i motion 2005/06:K351 blir det i en tid då antalet offentliganställda kraftigt minskat – både genom att den offentliga sektorn minskat i omfång och genom att verksamheter lagts ut på entreprenad – extra viktigt att se över situationen såvitt avser yttrandefrihet för anställda. Det är viktigt att meddelarfriheten och efterforskningsförbudet förstärks när det gäller offentlig verksamhet, men det är också dags att gå längre och låta även privat verksamhet kännetecknas av största möjliga öppenhet.

Ett särskilt problem uppstår när verksamhet som tidigare bedrivits i offentlig regi privatiseras och meddelarfriheten ersätts av en låntgående tystnadsplikt. En lag om skydd för meddelarfrihet i offentligfinansierad verksamhet i privat regi skall givetvis bygga på principen att denna så långt som möjligt skall vara densamma som för offentliganställda.

Vidare behövs en förstärkning av det lagliga skyddet för yttrandefriheten på privata arbetsplatser i allmänhet, inte bara i verksamhet som är offentligt finansierad. En utredning bör därför ges i uppdrag att även utreda förutsättningarna för anställda i helt privat regi att få utöva sina grundlagsskyddade rättigheter. Även här torde lagstiftningen kunna kompletteras med regler för vad som skall anses som företagshemligheter.

Det anförda bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

Beträffande meddelarskyddet för anställda i kommunala bolag hänvisar vi till pågående beredning inom Regeringskansliet.

2. Pornografifrågor, punkt 2 (v, mp)

av Mats Einarsson (v) och Gustav Fridolin (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i denna reservation. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:K341 yrkandena 1 och 3, 2005/06:K448 yrkandena 1 och 2 samt 2005/06:Kr382 yrkande 19 och bifaller delvis motion 2005/06:So699 yrkande 28.

Ställningstagande

Myndigheter och politiker vet väldigt lite om den pornografiska marknaden och branschen, vilket innebär att porrindustrin kan operera i stort sett helt ogranskad av alla myndigheter. Det behövs information om utvecklingen av pornografin i Sverige: Hur mycket produceras, hur stor är produktionen i förhållande till övriga nordiska länder, t.ex. när det gäller videofilm respektive tidningar? Information behövs också kring den pornografiska marknaden som ekonomisk sektor: Hur stor är den ekonomiska omsättningen i detaljhandeln, hur stor är den årliga omsättningen av porr, hur stor uppskattas försäljningen på svarta marknaden vara, hur mycket omsätter exporten av svensk pornografi?

Det är enligt vår uppfattning en viktig politisk handling att synliggöra flödet av pengar och sätta en prislapp på den pornografiska marknaden. Det är bra att sexindustrin på Internet är under kartläggning, men även andra delar av sexindustrin bör täckas in. En kartläggning av den ”traditionella” porrindustrins omsättning i detaljhandeln ger visserligen inte en heltäckande sanning om pornografimarknaden men utgör ett viktigt instrument och en viktig utgångspunkt för information om och en övergripande bild av marknaden. Vidare bör kunskap spridas om pornografi och dess verkningar för synen på kvinnors och mäns sexualitet och dess påverkan på främst unga människor, inte minst i fråga om jämställdhet och exploatering av kvinnor. Sådan kunskap kan spridas exempelvis genom en nationell informationskampanj, tydliga etiska regler inom mediebranschen och en översyn av lagstiftningen på området.

Det anförda bör riksdagen ge regeringen till känna som sin mening.

3. Presstödet, punkt 4 (v, mp)

av Mats Einarsson (v) och Gustav Fridolin (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i denna reservation. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:Sf336 yrkande 41 och bifaller delvis motion 2005/06:K472 yrkande 4.

Ställningstagande

Det är viktigt att den mångfald av kultur- och debattidningar som nu finns, inklusive invandartidningar och radio, bevaras och utvecklas. Därför bör regeringen i analysen av det förslag som Presskommittén 2004 lagt fram särskilt ta detta i beaktande. Detsamma gäller förutsättningarna för mångfalden inom etermedier och tidskrifter, vilka inte omfattas av kommitténs uppdrag. Vidare bör beaktas hur det statliga distributionsstödet för dagstidningar kan utvidgas till distribution av tidskrifter som ett värn för mångfald och yttrandefrihet.

Det anförda bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning, punkt 5 (fp)

av Helena Bargholtz (fp) och Liselott Hagberg (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:K430 yrkande 10, 2005/06:L291 yrkande 28 och 2005/06:L375 yrkande 8 och avslår de övriga motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Ställningstagande

Utskottet har inom ramen för förenklad motionshantering avstått från att närmare behandla motionerna i detta betänkande. I fråga om de motionsförslag som vi anser att utskottet borde ha tillstyrkt hänvisar vi till tidigare ställningstagande beträffande motsvarande fråga som kommer till uttryck i reservationer i betänkandena 2004/05:KU26 och 2004/05:KU31.

5. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning, punkt 5 (kd)

av Ingvar Svensson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:K385 och 2005/06:K388 yrkandena 1 och 2, bifaller delvis motion 2005/06:K412 och avslår de övriga motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Ställningstagande

Utskottet har inom ramen för förenklad motionshantering avstått från att närmare behandla motionerna i detta betänkande. I fråga om de motionsförslag som jag anser att utskottet borde ha tillstyrkt hänvisar jag till tidigare ställningstagande beträffande motsvarande fråga som kommer till uttryck i reservationer i betänkandena 2004/05:KU11 och 2004/05:KU31.

6. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning, punkt 5 (v) av Mats Einarsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:K351 yrkande 1, 2005/06:K472 yrkandena 1–3, 2005/06:L291 yrkande 28, 2005/06:L375 yrkande 8 och 2005/06:Kr382 yrkande 15 och avslår de övriga motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Ställningstagande

Utskottet har inom ramen för förenklad motionshantering avstått från att närmare behandla motionerna i detta betänkande. I fråga om de motionsförslag som jag anser att utskottet borde ha tillstyrkt hänvisar jag till tidigare ställningstagande beträffande motsvarande fråga som kommer till uttryck i reservationer i betänkandena 2003/04:KU11, 2003/04:KU24 och 2004/05:KU31.

7. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning, punkt 5 (c) av Kerstin Lundgren (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:L291 yrkande 28 och 2005/06:L375 yrkande 8 och avslår de övriga motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Ställningstagande

Utskottet har inom ramen för förenklad motionshantering avstått från att närmare behandla motionerna i detta betänkande. I fråga om de motionsförslag som jag anser att utskottet borde ha tillstyrkt hänvisar jag till tidigare ställningstagande beträffande motsvarande fråga som kommer till uttryck i reservation i betänkande 2004/05:KU31.

8. Motionsförslag behandlade i förenklad ordning, punkt 5 (mp)

av Gustav Fridolin (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:K351 yrkande 1, 2005/06:K472 yrkandena 1–3, 2005/06:L291 yrkande 28, 2005/06:L375 yrkande 8 och 2005/06:Kr382 yrkandena 15 och 41 samt avslår de övriga motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Ställningstagande

Utskottet har inom ramen för förenklad motionshantering avstått från att närmare behandla motionerna i detta betänkande. I fråga om de motionsförslag som jag anser att utskottet borde ha tillstyrkt hänvisar jag till tidigare ställningstagande beträffande motsvarande fråga som kommer till uttryck i reservationer i betänkandena 2002/03KU:25, 2003/04:KU11, 2003/04:KU24 och 2004/05:KU31.

Särskilt yttrande

Sexklubbsreklam (kd)

Ingvar Svensson (kd) anför:

I betänkandet behandlas i förenklad ordning en motion (s) där åtgärder mot motorburen porreklam efterlyses.

Under höstens allmänna motionstid väcktes två motioner (kd) med begäran om en utredning om ett förbud mot reklam för sexuella tjänster. I motionerna framhålls särskilt sexklubbarnas verksamhet och den reklam för verksamheten som består av att bilar med stora skyltar med lättklädda kvinnor kör runt i Stockholm. Jag anser att de aktuella motionsyrkandena borde beredas inom konstitutionsutskottet. De har emellertid hänvisats till lagutskottet för beredning, och jag har därför inte någon möjlighet att här reservera mig för yrkandena.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:K277 av Christina Nenes och Göte Wahlström (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vidta åtgärder för att förbättra yttrandefriheten för anställda inom den privata sektorn.

2005/06:K318 av Gunnar Nordmark (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheten att införa samma regelverk vad det gäller grundlagsfästa rättigheter för anställda vid kommunala bolag att fritt meddela sig med medierna som gäller för offentligt anställda.

2005/06:K335 av Agneta Lundberg och Kerstin Kristiansson Karlstedt (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om pornografi.

2005/06:K341 av Camilla Sköld Jansson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör låta kartlägga den pornografiska marknadens ekonomiska omsättning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör göra en översyn av lagstiftningen på pornografiområdet samt utreda möjligheterna att begränsa spridningen av pornografi.

2005/06:K351 av Camilla Sköld Jansson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om obligatorisk utbildning om meddelarfriheten och efterforskningsförbudet, för alla offentligt anställda.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka meddelarfriheten för anställda i offentligt finansierad verksamhet i privat regi.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen snarast skall låta utreda möjligheterna till förstärkning av privatanställdas meddelarfrihet.

2005/06:K363 av Sylvia Lindgren och Veronica Palm (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stoppa den motorburna, kränkande reklamen för porrklubbar.

2005/06:K364 av Kaj Nordquist (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att formatet Daisy är den teknik som skall användas vid inläsning.

2005/06:K378 av Louise Malmström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i ett nytt system för distributionsstöd slå vakt om mångfalden i medierna och begränsa ägarkoncentrationens negativa konsekvenser.

2005/06:K385 av Ingvar Svensson m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av meddelarskyddet vid förundersökning och vid ingripanden.

2005/06:K388 av Ingvar Svensson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om övervägande av laglig genmälesrätt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regelverk för ekonomiskt förtal.

2005/06:K412 av Tomas Högström (m):

Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med förslag i enlighet med vad som i motionen anförs om förändringar i tryckfrihetsförordningen.

2005/06:K430 av Tobias Krantz m.fl. (fp):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att förstärka yttrandefriheten.

2005/06:K448 av Mona Jönsson m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av en översyn av hur mänskliga rättigheter tillämpas i lagar och praxis vad gäller exploatering av kvinnor.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att inleda ett brett och gränsöverskridande arbete mot exploatering av kvinnor inkluderande en landsomfattande kampanj.

2005/06:K459 av Chatrine Pålsson och Sven Brus (båda kd):

Riksdagen beslutar att uppdra åt regeringen att tillsätta en kommission med uppgift att föreslå åtgärder för att komma till rätta med det stora problemet med hot mot politiker.

2005/06:K472 av Gustav Fridolin m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda distributionskanalerna för tidskrifter ur ett tryck- och yttrandefrihetsperspektiv.
2. Riksdagen begär att regeringen lämnar förslag på ändring i konkurrenslagen där en särskild regel ingår om att prövningen i fall som har betydelse för den grundlagsskyddade sektorn skall ske under beaktande av de grundläggande intressena av att säkerställa ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande.
3. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till mediekoncentrationslag i enlighet med vad som anförs i motionen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett tilläggsdirektiv till presstödsutredningen (KU 2004:08) vad gäller distribution av tidskrifter.

2005/06:L291 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tryckfrihetsförordningens och brottsbalkens bestämmelser om hets mot folkgrupp.

2005/06:L375 av Lars Ohly m.fl. (v):

8. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som innebär att transpersoner skall omfattas av tryckfrihetsförordningens bestämmelse i 7 kap. 4 § 11 om hets mot folkgrupp.

2005/06:Sf336 av Lars Ohly m.fl. (v):

41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevara och utveckla mångfalden av kultur- och debattidningar som nu finns, inklusive invandratidningar och radio.

2005/06:So699 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -):

28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen angående pornografi.

2005/06:Kr382 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp, -):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen låter utreda frågan om en lag mot mediekoncentration i enlighet med vad som anförs i motionen.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återkomma med förslag till hur man kan arbeta för att motverka den brist på jämställdhet som medierna i dag genomsyras av.
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att invandrar- och minoritetsmedierna behöver stöd till att översätta viss del av sitt tidskriftsinnehåll och stöd till att utveckla pressetik, journalistik, kunskap om det fria ordet och demokratins grundprinciper.